

ENSIMMÄINEN LUKU

Jukolan talo, eteläisessä Hämeessä, seisoo erään mäen pohjaisella rinteellä, liki Toukolan kylää. Sen läheisin ympäristö on kivinen tanner, mutta alempana alkaa pellot, joissa, ennenkuin talo oli häviöön mennyt, aaltoili teräinen vilja. Peltojen alla on niittu, apilaäyräinen, halkileikkaama monipolvisen ojan; ja runsaasti antoi se heiniä, ennenkuin joutui laitumeksi kylän karjalle. Muutoin on talolla avaria metsiä, soita ja erämaita, jotka, tämän tilustan ensimmäisen perustajan oivallisen toiminnan kautta, olivat langenneet sille osaksi jo ison-jaon käydessä entisinä aikoina. Silloinpa Jukolan isäntä, pitäen enemmän huolta jälkeentulevainsa edusta kuin omasta parhaastansa, otti vastaan osaksensa kulon polttaman metsän ja sai sillä keinolla seitsemän vertaa enemmän kuin toiset naapurinsa. Mutta kaikki kulovalkean jäljet olivat jo kadonneet hänen piiristänsä ja tuuheaa metsä kasvanut sijaan. — Ja tämä on niiden seitsemän veljen koto, joiden elämänvaiheita tässä nyt käyn kertoilemaan.

Veljesten nimet vanhimmasta nuorimpaan ovat: Juhani, Tuomas, Aapo, Simeoni, Timo, Lauri ja Eero. Ovat heistä Tuomas ja Aapo kaksoispari ja samoin Timo ja Lauri. Juhanin, vanhimman veljen, ikä on kaksikymmentä ja viisi vuotta, mutta Eero, nuorin heistä, on tuskin nähnyt kahdeksantoista auringon kierrosta. Ruumiin vartalo heillä on tukeva ja harteava, pituus kohdalainen, paitsi Eeron, joka vielä on kovin lyhyt. Pisin heistä kaikista on Aapo, ehkä ei suinkaan harteivin. Tämä jälkimmäinen etu ja kunnia on Tuomaan, joka oikein on kuuluisa hartioitensa levyyden tähden. Omituisuus, joka heitä kaikkia yhteisesti merkitsee, on heidän ruskea ihonsa ja kankea, hampun-

karvainen tukkansa, jonka karheus etenkin Juhanilla on silmään pistävä.

Heidän isäänsä, joka oli ankaran innokas metsämies, kohtasi hänen parhaassa iässään äkisti surma, kun hän tappeli äkeän karhun kanssa. Molemmat silloin, niin metsän kontio kuin mies, löytyi kuolleina, toinen toisensa rinnalla maaten verisellä tannerella. Pahoin oli mies haavoitettu, mutta pedonkin sekä kurkku että kylki nähtiin puukon viiltämänä ja hänen rintansa kiväärin tuiman luodin lävistämänä. Niin lopetti päivänsä roveva mies, joka oli kaatanut enemmän kuin viisikymmentä karhua. — Mutta näiden metsäretkiensä kautta löi hän laimin työn ja toimen talossansa, joka vähitellen, ilman esimiehen johtoa, joutui rappiolle. Eivät kyetneet hänen poikansakaan kyntöön ja kylvöön; sillä olivatpa he perineet isältänsä saman voimallisen innon metsä-otusten pyyntöön. He rakentelivat sätimia, loukkuja, ansaita ja teerentarhoja surmaksi linnuille ja jäniksille. Niin viettivät he poikuutensa ajat, kunnes rupesivat käsittämään tuliluikkua ja rohkenivat lähestyä otsoa korvessa.

Äiti kyllä koetti sekä nuhteilla että kurilla saattaa heitä työhön ja ahkeruuteen, mutta heidän uppiskaisuutensa oli jäykkä vastus kaikille hänen yrityksillensä. Oli hän muutoin kelpo vaimo; tunnettu oli hänen suora ja vilpitön, ehkä hieman jyrkkä mielensä. Kelpo mies oli myös hänen veljensä, poikien oiva eno, joka nuoruudessaan oli uljaana merimiehenä purjehtinut kaukaiset meret, nähnyt monta kansaa ja kaupunkia; mutta näkönsäpä kadotti hän viimein, käyden umpisokeaksi, ja vietti ikänsä pimeät päivät Jukolan talossa. Hän silloin usein, veistellen tunteensa viittauksen mukaan kauhoja, lusikoita, kirvesvarsia, kurikkoja ja muita huoneessa tarpeellisia kaluja, kertoili sisarensa pojille tarinoita ja merkittäviä asioita sekä omasta maasta että vieraista valtakunnista, kertoili myös ihmeitä ja tapauksia raamatusta. Näitä hänen jutelmiensa kuultelivat pojat kaikella hartaudella ja painoivat lujasti muistoonsa. Mutta yhtä mie-

luisasti eivät he kuululleetkaan äitinsä käskyjä ja nuhteita, vaan olivatpa kovakorvaisia vallan, huolimatta monestakaan pieksiäis-löylystä. Useinpa kyllä, huomattaessaan selkäsauvan lähestyvän, vilkasi veliparvi karkutielle, saattaen tämän kautta sekä äitillensä että muille murhetta ja kiusaa, ja sillä omaa asiaansa pahentaen.

Tässä olkoon kerrottu eräs tapaus veljesten lapsuudesta. He tiesivät kototalonsa riihen alla kananpesän, jonka omistaja oli eräs eukko, kutsuttu »Männistön muoriksi»; sillä hänen pieni mökkinsä seisoj mansuutuksessa lähellä Jukolaa. Johtui kerran veljesten mieleen paistetut munat, ja päättivät he lopulta riistää pesän ja lähteä metsään nauttimaan saaliistansa. He täyttivät myös päätöksensä, tyhjensivät pesän ja läksivät yksimielisesti metsään, kuusi veljestä; Ero pyöri silloin vielä äitinsä jalkain juurella. Mutta koska he ehtivät eräälle solisevalle ojalalle pimeässä kuusistossa, rakensivat he valkean äyräälle, käärivät munat ryysyihin, kastoivat ne veteen ja panivat paistumaan kihisevään tuhkaan. Ja kun herkut olivat viimein kypsyneet, söivät he maittavan atriain ja astelivat siitä tyytyväisinä kotiansa taas. Mutta kotomäelle ehdittyä, kohtasi heitä hirmumyrsky; sillä olipa jo heidän tekonsa tullut ilmi. Männistön muori ärhenteli ja riehui, ja kiivaalla katsannolla kiirehti veljeksiä vastaan heidän äitinsä, kädessä vinkuva ruoska. Mutta eivät mielineetkään pojat käydä kohden tuota vihuria, vaan kääntyivät takaisin ja pakenivat jälleen metsien turvaan, huolimatta äitinsä huudoista.

Meni nyt päivä, meni vielä toinen, mutta karkureita ei kuulunut; ja tämä heidän viipymisensä saattoi äitin lopulta kovin levottomaksi; ja vihansa muuttui pian murheeksi ja säälin kyyneleiksi. Hän läksi heitä etsimään, etsi metsät ristiin rastiin, mutta löytämättä lapsiansa. Saipa asia yhä kamalamman muodon ja vaati viimein kruununmiehiä käymään asiaan käsiksi. Sana saatettiin jahtivoudille, joka viipymättä kokoonkutsui

koko Toukolan kylän ja sen ympäristön. Ja nyt läksi joukko sekä nuoria että vanhoja, naisia niinkuin miehiäkin, jahtivoudin johtamana, pitkänä rivinä urkkimaan ympäri metsää. Ensimmäisenä päivänä etsivät he läheisimmillä tienoilla, mutta ilman toivottua seurausta; toisena päivänä siirtyivät he kauemmas, ja koska astuivat korkealle mäelle, näkivät he etäältä erään suon partaalta sinisen savupatsaan kiertoilevan ylös ilmaan. Tarkasti merkitsivät he suunnan, josta savu suitsusi, ja sitä kohden jatkoivat he retkensä taas. Viimein likemmin jouduttuansa kuuliivat he äänen, joka lauloi seuraavalla tavalla:

»Elettiinpä ennenkin,
Vaikk' ojan takan' oltiin,
Ojapuita poltettiin
Ja ojust' olta juotiin».

Silloinpa Jukolan emäntä, kuultuansa laulun, ilahtui suuresti; sillä hän tunsu sen poikansa Juhani ääneksi. Ja kumahteli usein metsä tulinuijan paukkeesta; josta kaikesta etsijät nyt varmaan havaitsivat lähestyvän karkulaisten leiriä. Siitä antoi jahtivouti käskyn piirittämään pojat ja sitten heitä lähenemään hiljaisuudessa, mutta pysäymään kuitenkin matkan päähän heidän majapaikastansa.

Tapautui niinkuin hän käskei. Ja koska joukko, piirittäin veljekset kaikin puolin, oli heitä likeynyt noin viisikymmentä askelta, seisautui se silloin; ja ilmestyi nyt seuraava näky: Rakettu oli kiven juurelle havuista pieni kojju, jonka ovella makasi Juhani sammaleisella sijalla, katsellen ylös pilviin ja lauleskellen. Kaksi, kolme syltää kojjusta loimotti iloinen valkea, ja sen hiilistössä korventeli Simeoni ansalla pyyhtyä teereä päivälliseksi. Aapo ja Timo no'etuilla kasvoilla — sillä olivatpa he äskettäin olleet tonttusilla — paistelivat nauriita kuumassa tuhassa. Pienen saviropakon partaalla istui äänetonnä Lauri, tehden savikukkoja, härkiä ja uljaita varsoja; ja oli hänellä

heitä jo aika rivi kuivamassa sammaleisen hirren kyljellä. Mutta tulinuijaa paukutteli Tuomas: sylki maakivelle vahtoisen syljen, asetti siihen tulisen hiilen, ja tämän päälle viskasi hän kaikin voimin toisen kiven, ja jyske, usein tuima kuin tavallinen kiväärin paukaus, kajahti ympärille, ja nokinen savu kivien välistä pyörähteli ilmaan.

JUHANI. Elettiinpä ennenkin,

Vaikk' ojan takan' oltiin . . .

Mutta peijakas meidän kuitenkin viimein täällä perii. Se on niinkuin kädessä, te mullisaukon pojat.

AAPO. Senhän minä kohta sanoin käydessämme jäniksen passiin. Voi meitä hulluja! Sissit ja mustalaiset tällä tavalla rähmästelkötöot ilmi-taivaan alla.

TIMO. Jumalan taivas kuitenkin.

AAPO. Asua täällä susien ja karhujen kanssa.

TUOMAS. Ja Jumalan kanssa.

JUHANI. Oikein, Tuomas! Jumalan ja hänen enkeleinsä kanssa. Ah! jos nyt taitaisimme katsoa autuaan sielun ja ruumiin silmällä, niin selvästä näkisimme, kuinka koko joukko suojelevia siipi-enkeliä on meidän piirittänyt ja kuinka itse Jumala harmaana äijänä istuu vallan keskellämme tässä kuin armahin isä.

SIMEONI. Mutta mitä aattelee nyt äitiparka?

TUOMAS. Hän mielisi peitota meitä paistikkaiksi, koska vaan kynsiinsä joutuisimme.

JUHANI. Ai poika, saisimmepa saunan!

TUOMAS. Saunan, saunan!

JUHANI. Kipinöitsevän saunan! Niin, kylläs sen tiedät.

AAPO. Se viimeinkin on saatavamme.

SIMEONI. Hyvin tietysti. Sentähden on parasta mennä ottamaan se sauna ja päästä kerran näistä härkäpäivistä.

JUHANI. Härkä ei juuri käyskelekkään vapaa-ehdoisesti teuraspenkkiin, veikkoseni.

AAPO. Mitä jaarittelet, poika? Talvi lähestyy ja meille ei annettukaan syntyissämme turkkia niskaan.

SIMEONI. Ei siis muuta kuin kotia mars! ja tulla lölytetyksi ja syystä kyllä, syystä kyllä.

JUHANI. Säästyköön, veljet, säästyköön selkämme vielä kuitenkin muutamat vuorokaudet. Emmehän tiedä mitä pelastuskeinoa Jumala meille keksii vielä mennessä parin kolmen päivän. Niin, täällä, täällä pylyilkäämme vielä: tuossa päivämme, tuon kantosen valkean ympärillä, ja yömmme havuisessa koiussa, röhötellen rinnakkain rivissä kuin emän naskit pahnoilla. — Mutta mitä sanot sinä, Lauri pokko, siellä savilaukussa? Mitä? Käymmekö koreasti pieksiäislölyyn?

LAURI. Ollaanhan täällä vielä.

JUHANI. Senhän minäkin parhaaksi harkitsen. Juuri niin! — Mutta onpa sinulla siellä karjaa oikein aika lailla.

TUOMAS. On sekä karjaa että siipi-eläimiä sillä pojalla.

JUHANI. Huikea liuta. Tulispa sinusta oikein kukkomaa-kari.

TUOMAS. Oikein fläätälä.

JUHANI. Oivallinen fläätälä. — Mikä ryssänkukla sieltä nyt taasen heltii kynsistäsi?

LAURI. Tämä on vaan tuommoinen pikkuinen poika.

JUHANI. Kas tuota nallikkaa!

TUOMAS. Tekee poikia kuin mies.

JUHANI. Poikia kuin tervaskannon päitä; ja ruokkii kuin mies sekä pojat että karjat. — Mutta veljet, veljet, jouduttakaa jo päivällinen pöytään; sillä mahani rupee motkottamaan. Pane mujua, pane kiehuvaa mujua tuon nauriin paistavalle kyljelle tuossa. — Kenenpä on vuoro lähteä nauriita varkaisin?

SIMEONI. Minunpa on taasen käyminen synnin työhön.

JUHANI. Henkemme piteiksi täytyy meidän hieman nypistellä toisen omasta. Jos tämä on syntiä, niin on se niitä pienimpiä kuin tehdään tässä matoisessa maassa. Ja katso, jos kuolen

ilman muuta synninmerkkiä kirjassani, niin eihän tuo pieni variksenjalka minua juuri estäisi pääsemästä vähän parempaan elämään. Siitä oikeasta hääsalista minua piankin nääsättäisi ulos, sen mä kyllä luulen, mutta ainahan annettaisi pojalle siellä jokin ovenvartijan virka, ja sekin olisi hirmuisesti lystiä. — Niin, uskokaamme niin, ja ottakaamme suruttomasti mitä keralla kupuumme mahtuu.

AAPO. Mutta katsonpa jo parhaaksi että heitämme Kuokkalan naurismaan ja etsimme itsellemme toisen. Vähentyminen päivä päivältä saattaa pian omistajan vartioimaan maatansa yöt ja päivät.

JAHTIVOUTI. Ei yhtään surua siitä juonesta enää, poikaset, ei yhtään. No no, miksi hätäilette? Katsokaa: joukko suojelevia enkeliä on teidän piirittänyt aivan sukkelasti.

Niin haasteli vouti veljeksille, jotka pahoin peljästyneinä ryssäivät ylös ja kaapasivat juoksemaan mikä minnekkkin, mutta huomasivat pian kauhistuen tiensä teljetyksi kaikkialta. Silloin lausui taasen vouti: »apajassahan olette, luikkarit, koreasti apajassa, josta ette pääse ennenkuin on teitä hieman suomustettu muistoksi, pieneksi muistoksi teille, mitkä jalkajuonet olette meille saattaneet, luikkarit. Tänne, muori, koivun-oksallanne, ja antakaat heille oikein lämpöisestä kourasta. Jos niin, että kohtaisitte vastakynttä, niin onpa tässä teille apumuijia». Seurasasi nyt kuritus äitin kädestä, käyden miehestä mieheen yli koko poikaparven; ja kova oli Kuokkalan korvessa rähinä. Kii-vaasti kyllä käyttikin vitsaansa muori, mutta jahtivouti vakuutti heidän kuitenkin saaneen liian liepeän saunan.

Mutta koska tämä viimeinen toimi oli tehty, läksivät he kukin kotiansa, niin myös äiti poikinensa. Kaiken tien hän pauhasi ja toreli karkulaisia; eikä vielä heidän kotia tultuansakaan lakanut myrsky. Vieläpä rakentaessaan pojillensa atriaa laukuttuolille metelöitsi eukko, uhaten heitä uudella pieksiäis-saunalla. Mutta nähtyään, millä nälän ahneudella he iskivät hampain

leipään ja silakkaan, käänsi hän kasvonsa heistä, pyhkäisten salaa kyyneleen ruskealta, karhealta poskeltansa.

Niin päättyi poikien karkuretki. Ja tämä oli tapaus heidän lapsuutensa ajasta, johon kertomuksestani poikkesin.

Veljesten parhaita huvituksia oli myös kiekkonlyöminen, jota leikkiä he vielä miehuutensakin iässä rakastelivat harjoitella. He silloin, jaettuina kahteen joukkoon, taistelivat kiivaasti, kumpikin puoli pyrkien kohden määrättyä esinettä. Kova oli silloin huuto, juoksu ja temmellys, ja tulvana virtasi hiki heidän kasvoiltaan. Humisten hyppeli kiekko pitkin tietä, ja ponnahti usein kartusta miehelle vasten kasvoja, niin että kun he palasivat leikistä, oli yhden ja toisen otsa varustettuna aika sarvella, tai poski ajettuneena simpulaksi. Niin kului heidän nuoruutensa päivät: kesät metsissä tai maantiellä kiekkoa heittäessä, talvet kodon uunin päällä hiottavassa kuumuudessa.

Mutta huomasivatpa veljetkin aikojen muuttuvan. Tapah-tuipa asioita, jotka saattoivat heitä enemmän kuin ennen muis-telemaan huomispäivää ja siirtymään vähän entisistä menois-tansa. — Heidän äitinsä oli kuollut, ja tuli nyt yhden heistä astua isännyyteen, hillitsemään taloa pääsemästä perin kumoukseen ja huolta pitämään kruununveron maksosta, joka Jukolan avariiden maiden ja metsien suhteen ei kuitenkaan ollut suuri. Mutta puuhaa ja tekemistä on ainakin hävinneessä ta- lossa. Tuli vielä harjaksi kaikelle tälle, että pitäjän uusi rovasti oli kaikessa virkansa toimessa peloittavan ankara mies. Liioin-kin laiskalukijoille oli hän armoton, käytellen heitä kohtaan kaikkia keinoja, myös jalkapuun rangaistusta. Niinpä oli hän Jukolan poikihinkin teroittanut tarkan silmänsä. Oikeinpa lautamiehen kautta oli hän antanut heille kiivaan käskyn, että he tavallista vikkelimmin saattaisivat itsensä lukkarin luoksi oppiaksensa lukemaan. — Muistellen näitä seikkoja, istuessaan kotona avarassa tuvassa eräänä iltana syksykesällä, haastelivat veljekset keskenänsä seuraavalla tavalla:

AAPO. Sanonpa: tämä hurja elämä ei käy päisin, vaan on sen loppu viimein hävitys ja turmio. Veljet! toiset tavat ja toimet, jos toivomme onnea ja rauhaa.

JUHANI. Haasteletpa oikein, sitä ei taida kieltää.

SIMEONI. Jumala paratkoon! hillitön, villitty on elämämme ollut aina tähän päivään asti.

TIMO. Onpa tässä elämässä elämää ja maailmassa maailmaa. Kyllä kelpaa, jos käskeekin. Ohhoo!

JUHANI. Liian hurjasti, tai oikeammin sanottu, liian huoli-mattomasti olemme eläneet, sitä ei taida kieltää. Muistakaamme toki: »nuoruus ja hulluus, vanhuus ja viisaus».

AAPO. Mutta jo on aika viisastua, aika on panna kaikki halut ja himot järjen ikeen alle ja etunenässä tehdä se, joka tuo hyö-tyä, vaan ei sitä joka makeammalle maistuu. Nyt viipymättä rakentamaan taloamme kunnialliseen kuntoon taas!

JUHANI. Oikein haasteltu! Ensiksi käykäämme lannan kimp-puun niinkuin sontiaiset, ja paukahtelkoon havutukki Jukolan nurkissa aamusta iltaan; karja, uhkea karja antakoon moskaa puolestansa korotteeksi myös; ja nouskoon tarhaamme kasat korkeat kuin kuninkaan linnan kultaiset muurit. Niin teemme. Ensi maanantaina aloitamme ja juuresta jaksain.

AAPO. Miksi ei jo huomenna?

JUHANI. Vasta ensi maanantaina. Eihän ole vahinko harkita asiaa vielä kypsemmäksi. Niin, olkoon sanottu: ensi maanan-taina.

AAPO. Mutta yksi pykälä on meillä kohta suoritettavana. Tämä on laita: Jos talonpitoomme toivomme järjestystä ja pysyväisyyttä, niin yksi olkoon esimies ja isäntä. Me tiedämme, että tämä oikeus ja velvollisuus on Juhanin sekä hänen esikoi-suutensa että äitimme määräyksen kautta.

JUHANI. Niin, niin se oikeus, valta ja voima on minun!

AAPO. Mutta katso, että sitä sopuisasti käyttelet ja yhteiseksi hyödyksi.

JUHANI. Parastani tahdon koettaa. Mutta kun vaan tottelisitte ilman könistämistä ja ruoskaa! Mutta parastani tahdon koettaa.

AAPO. Ruoskaa?

JUHANI. Jos niin tarvitaan, näetkös.

TUOMAS. Puhu koirillesi ruoskasta.

TIMO. Et pehmitä kruununmaatani sinä, et koskaan; sen tehköön lain ja oikeuden hulja, jos selkäni syystä syhyy.

JUHANI. Miksi iskette kiinni löysään sanaan? Onhan meillä tässä onnemme sijaa, jos vaan sovinto vallitsee ja sarvet pannaan syrjään.

EERO. Tarkasti kuitenkin määrättäköön keskinäiset suhteemme.

AAPO. Ja kuulkaamme jokaisen mieli.

JUHANI. Mitä sanot, Lauri, harvasanainen aina?

LAURI. Sanoisinpa jotain. Muuttakaamme metsään ja heittäkäämme hiiteen tämän maailman pauhu.

JUHANI. Häh?

AAPO. Mies hourii taas.

JUHANI. Muuttaisimme metsään? Mitä hulluuksia!

AAPO. Ole huolimatta. — Katso näin olen tuumaillut. Sinulla, Juhani, on ensiksi valta astua isännyyteen, jos niin tahdot.

JUHANI. Minä kun tahdon.

AAPO. Me toiset, niin kauan kuin viivymme kotomme rakkaissa nurkissa ja olemme naimattomia miehiä, teemme talon työtä, syömme talon ruokaa ja saamme talosta vaatteet. Kuun ensimmäinen maanantai, paitsi kylvö- ja leikkuu-aikana, olkoon aina oma päivämme, mutta tulkoon meille silloinkin talosta ruoka. Vuosittain antakoon talo meille kullekin puolen tynnyrin kouroja kylvöön, ja vuosittain olkoon meillä valta raketa yhteishuhta, jonka suuruus on vähintäkin kolmen tynnyrin ala. Näin ovat tuumani kotomme ja naimattomuuden kannalta. Mutta minä tiedän, ettei yksikään meistä kernaasti siirry Juko-

lan armaitten alojen vaiheilta pois, ja eihän pakoita siihen tilamme ahtaus, vaan onpa väljyyttä seitsemälle veljelle näillä mantereilla. Mutta hän, joka aikaa voittain tuntisi halun perustamaan itsellensä oman asunnon ja perheen eikä kuitenkaan mieli tässä lain voimalla ja maamittarikustannuksilla käydä pirstoilemaan taloa, eikö taitaisi hän tyytyä seuraavaan etuun? Periköön hän talosta kappaleen maata, johon hän rakentaa huoneensa ja pellot sen ympärille. Saakoon hän myös osaksensa jonkunmoisen niittulohon, ja olkoon hänellä valta raivata itsellensä metsästä heinämaata lisäksi, niin että voi elättää pari hevosta ja neljä, viisi nautaa. Ja ilman yhtään veroa ja ulostekoa viljelköön tilaansa ja nauttikoon sen tuotteita niin hän kuin hänen lapsensa, eleskellen rauhassa omalla pohjallansa. — Niin olen minä asiaa aprikoinut. Mitä sanotte.

JUHANI. Jotenkin järkevästi aprikoittu. Ottakaamme punnittaviksi ne pykälät.

LAURI. Mutta toisin tehty vielä järkevämmin tehty. Muuttakaamme metsien kohtuun ja myykäämme viheliäinen Jukola, tai pankkaamme se vuokralle Rajaportin nahkapeitturille. Hän on meille ilmoittanut halunsa siihen kauppaan; mutta vähintäkin kymmeneksi vuodeksi tahtoo hän haltuunsa talon. Tehkäämme niinkuin sanon ja muuttakaamme hevosinemme, koirinemme ja pyssyinemme juurelle jyrkän Impivaaran vuoren. Sinne rakentakaamme itsellemme iloinen pirtti iloiselle päivänkaltevalle aholle, ja siellä, pyydellen salojen otuksia, elämme rauhassa kaukana maailman menosta ja kiukkuisista ihmisistä. — Näinpä olen itsekseni tuumiskellut yöt ja päivät vuosien kuluessa.

JUHANI. Onko peeveli riivannut sun aivos, poika?

EERO. Ellei peeveli, niin metsäneito.

LAURI. Niin tuumailen ja kerran teen. Siellä eläisimme vasta herraina, pyydellen lintuja, oravia, jäniksiä, kettuja, susia, mäyrä ja pöryrykarvaisia, karhuja.

JUHANI. No peijakas! annapas mennä koko Noakin arkki aina hiirestä hirveen asti.

EERO. Siinä vasta neuvo: sanoa jäähyväiset suolalle ja leivälle ja imeä verta, hilloa lihaa kuin hyttyset ja Lapin noidat. Ja söisimmekö vielä kettua ja suttakin Impivaaran komeroissa kuin karvaiset vuoripeikot?

LAURI. Ketuista ja susista saamme nahkoja, nahoista rahaa, rahalla suolaa ja leipää.

EERO. Nahoista saamme vaatteet, mutta liha, verinen, höyryävä liha olkoon ainoa ruokamme; suolaa ja leipää eivät tarvitse apinat ja papiaanit metsässä.

LAURI. Niin tuumailen ja kerran teen.

TIMO. Ottakaamme asia harkittavaksi juuresta jaksain. Miksi emme taitaisi pureskella metsässäkin suolaa ja leipää? Miks' emme? Mutta Eero on irvihammas, aina tiellämme, aina pitkänä kantona kaskessamme. Ken voi kieltää metsän asukasta tuolloin tällöin lähestymästä kylienkin nurkkia, tuolloin tällöin, aina kuinka tarpeet vaativat? Vai isketkö minua silloin puulla päähän, Eero?

EERO. En, veljeni, vaan vieläpä »suolojakin saat jos marjoja tuot». — Muuttakaa, pojat, muuttakaa, minä en kiellä, vaan tulenpa teitä vielä kyytiinkin, vien teitä tästä oikein suden travia.

JUHANI. Mutta pianpa kyydittäisivät metsänhaltijat heidän sieltä takaisin, minä takaan sen.

LAURI. »Toisen kerran tullessa on kotoinen kynnyks korkee», minä tiedän sen, ja älä luule, että kolkutan ovellesi enää, koska sen kerran heitin. — Vappuna muutan.

TIMO. Kukatiesi tulen minä kanssas.

LAURI. Minä en kiellä, en käske; tee niinkuin sydämesi parhaaksi katsoo. — Minä muutan tulevana Vappuna Impivaaran aholle. Ensiksihän siellä, kunnes pieni, lämmin pirttini on valmis, asun isoisämme turpeentuneessa sysikojussa. No, silloinpa,

tehtyäni oman päivätyöni, lepään vasta rauhan majassa, kuul-
lellen kuinka kontio korvessa viheltää ja teeri puhaltelee Som-
pioissa.

TIMO. Minä tulen, Lauri; olkoon sanottu, Lauri.

TUOMAS. Elleivät parane tässä ajat, niin seuraan teitä minäkin.

JUHANI. Tuomaskin! Sinäkö muuttaisit myös?

TUOMAS. Elleivät ajat parane.

LAURI. Minä muutan Vappuna vaikka lähestyisi Jukolan taloa makean leivän päivät.

TIMO. Sinä ja minä, me kaksi, me muutamme tästä Sompion suolle kuin keväiset kurjet; ja ilma ja tuulet soi!

JUHANI. Haidjai! Mutta kas jos totuuden tunnustan, niin Laurin aikeessa on salaista vetoa. Metsä houkuttelee. Voi peeveli! tuntuupa kuin näkisin sen metsän takana ilman ihanan lakeuden.

AAPO. Te hullut, mitä aattelette? — Muuttaa metsään! Miksi? Onhan meillä talo ja huoneet; katto kultainen päämme päällä!

JUHANI. Tosi, meillä on talo, jossa riipumme kynsin ja hampain, niin kauan kuin se vähänkin suurukselle hajahtaa. Mutta katsos, jos nyt kova onni kiertäisi tässä kaikki nurin niskoin, vastoin miehen parhaita tuumia, niin olkoon metsä takataloni, jonne piankin tästä vilkaisen, koska viimeiset tuutissa kolisee. — Niin, talonpidon toimeen ja raatamiseen nyt iskemme peloit-
tavalla vauhdilla; ja käykäämme taasen pykälään, joka tässä oikeammiten olikin kysymyksenä. — Minun tyhmän pääkalloni mukaan on Aapo ylimalkaan harkinnut asiat jotenkin järkevästi; ja kaikki käy hyvin, jos vaan itse kukin kohdastamme harrastelemme yksimielisyyttä ja sovintoa. Mutta kas jos riitaa etsimme, niin kylläpä löydämme aina syytä niskaharjastemme kohotteiksi.

SIMEONI. Missä emme löydä sitä niinkauan kuin tuo vanha Aatami kutittelee ja kutkuttaa meissä täällä luun ja nahan välissä?

TIMO. Vanhan Aatamin olen aina aatellut vanhaksi, vakavaksi taatoksi vilttihatussa, mustassa pitkätakissa, polvihousuissa ja punaisissa liiveissä, jotka ulottuvat aina alipuolelle miehen napaa. Sellaisena ukkona astelee hän aatoksissaan ja ajelelee härkäparia.

SIMEONI. Vanhalla Aatamilla tarkoitetaan synnin juurta, perisyntiä.

TIMO. Minä tiedän, että hän on perisyntien tunnusmerkki ja esikuva, se sarvipää saatana helvetistä, mutta sellaisena pokkona, kuin sanoin, hän astelee edessäni, ajellen härkäparia. Sitä en voi auttaa.

JUHANI. Tämä uskon-pykälä jääköön, ja pysykäämme asia-
sa. — Aapo, mitä tuumiskelemme noista kahdesta meidän torpistamme: Vuohenkalmasta ja Kekkurista?

AAPO. Muistettava on, että niiden molempain hallitsijat möyriivät kerran maansa raa'asta, kolkosta korvesta, ja heitä ei siis karkoiteta turpeiltansa pois — joka oliskin väärin — niinkauan kuin on heillä mahtia pitää sarkojansa ruokossa, ja sittenkin määrää laki heille tilasta jonkun vanhuuden turvan. Niin on laita siinä kohdassa. — Mutta katsellaanpas erästä toista seikkaa, joka luullakseni on jotenkin näpäkässä. Sillä se on täällä meidän tärkein askelemme, se joko saattaa pään harmaaksi ennen aikoja tai tuo meille elämän poudan ja päättää viimein päivämme illan kultaruskoon. Ja sinuunpa, Juhani, se ensiksi nyt koskee. Huomaa siis mitä sanon: Emännätön isännöys on puoletonta ja ontuvaa; talo ilman aitan polulla astelevaa emäntää . . .

TIMO. On niinkuin suden pesä ilman naarassutta, tai niinkuin saapas ilman toista saapasta; totisesti ontuupa se, niinkuin Aapo sanoi.

AAPO. Talo ilman aitan polulla astelevata emäntää on niinkuin pilvinen päivä, ja sen perheenpöydän päässä asuu ikävyys kuin riutuva syksy-ilta. Mutta hyvä emäntä on talon kirkas

aurinko, joka valaisee ja lämmittää. — Katso: ensimmäisenä jättää hän aamulla vuoteen, sotkee taikinansa, rakentaa miehensä suurusta pöytään, evästä heidän metsään ja siitä kiirehtii hän kiulu kourassa tarhaan, lypsämään kirjavan karjansa. Nyt hän leipoo, hyörii ja pyörii; nyt on hän pöydän ääressä, nyt keikahtaa hän tuolla peräpenkin päässä leipä kämmenillä, ja nyt hän pyrynä kohentelee uunia, joka ammentaa hohtavasta kidastansa tulta ja savua. Nyt hän, leipäin noustessa, viimein itsekin, lapsi rinnoilla, einehtii, syö kimpaleen leipää, paistetun silakan ja ryyppää haarikosta piimää päälle. Mutta eipä unohda hän halliakaan, talon uskollista vartijaa portaalla, eikä kissaa, joka unisena uuninpäältä killistellen katsahtelee. — Ja nyt hän taasen hyörii ja pyörii, kääntyy ja keikkuu, sotkee vielä toisen taikinan kaukaloonsa nousemaan, leipoo sen leiväksi ja paistaa, ja virtana juoksee hiki hänen otsaltansa. Mutta katso: päivän laskiessa on hänellä leivät katossa, varras ladottuna vartaasen, joista raitis elämä liehahtaa alas. Ja silloinpa, miesten tullessa metsästä, vartoo heitä höyryävä illallinen pestyllä pöydällä. Mutta missä on emäntä itse? Tuolla hän pihalla taasen lypsää vääräsarvisia nautojansa, ja kiulussa helluu rieskan sohiseva, vahtoinen harja. — Niin hän hyörii ja pyörii, niin hän kääntyy ja keikkuu; ja vasta, koska toiset jyräävät jo sikeimmässä unessa, kallistuu hän siunaten vuoteellensa. Mutta eihän vielä kään ole työnsä ja toimensa kaikki. Tuskittelematta hän yön kuluessa nousee sijaltansa hetkettäisin, tunnittäisin, nousee viihdyttämään pienoista lastaan, joka tuossa itkee hyyyryttele kehossansa. — Tämä, veljet, on oivallinen emäntä.

JUHANI. Hyvin puhuttu, Aapo, ja käsitanpä puheesi tarkoituksen. Se, nimittäin, pyrkii taivuttamaan minua naimiseen. Niin, minä ymmärrän. Vaimo, sanoit sinä, on tarpeellinen kappale huoneenhallituksessa. Tosi! Mutta äläppäs huoli. Toivos, luullakseni, täyttyy piankin. No noh; niin! Tunnustanpa, että mieleni täyttä päätä on jo iskenyt tyttöön, josta toivon saavani

avion ja hyvän, elleivät petä minua vanhat merkit. — Niin, veljet, toiset päivät ja toiset konstit meitä lähestyy, ja päälleni otettava isännöys minua ankarasti huolettaa. Isännän, isännän hartioita painaa täällä hirmuinen taakka, ja suuri on kerran tilinsä tuomiolla. Minunpa edesvastauksessani olette nyt kaikki yli summan; muistakaa se.

TUOMAS. Sinun? Mitä vasten?

JUHANI. Minä olen isäntänne; minunpa kämmenpäistäni ime-tään kerran vereni teidän tähtenne.

TUOMAS. Itse vastaan minä sekä ruumiini että sieluni edestä.

TIMO. Itse minäkin vastaan; heh!

AAPO. Veli Juhani, huomaa, että sellaiset lauseet synnyttävät pahaa verta.

JUHANI. En tarkoittanut pahaa verta enemmän kuin pahaa lihaakaan, mutta niinkuin terva, niinkuin karriainen kuumana kesänä takerrutte vimmatusti turhaan, merkittömään sanaan, vaikka tunnette sydämmeni perin pohjin. Minä närkästyn!

AAPO. Tämä jääköön, ja sano meille nyt, jos mielit, ken on tyttö, joka sydämesi on puoleensa vetänyt.

JUHANI. Sen tahdon sanoa huikailematta. Likka, jota armo-tomasti rakastan, on »Männistön muorin» Venla.

AAPO. Hm.

JUHANI. Mitä sanot?

AAPO. Hm, minä vaan sanon.

TUOMAS. Kiusallinen asia.

SIMEONI. Venla. Kas, kas! Mutta olkoon kaikki taivaan isän huomassa.

AAPO. Hm, vai Venla.

JUHANI. Mitä te mörisette? Mutta ah! minä aavistan jotakin; ja varjalkoon meitä Herran poika! Mitä? Puhukaa suunne puh-taaksi!

AAPO. Kuule: jo vuosia on aatokseni työssä hartaasti aska-roinut.

SIMEONI. Jos hänen on Luoja minulle suonut, niin miksi mu-rehtisin?

EERO. Älä yhtään. Hän on sinulle suotu ja minä otan hänen.

JUHANI. Mitä sanoo Tuomas?

TUOMAS. Kiusallinen asia; tyttö miellyttää minua kovin, sen tunnustan.

JUHANI. Vai niin, vai niin. Hyvä! Entäs Timo?

TIMO. Minä teen saman tunnustuksen.

JUHANI. »Herran poika ja Kaitarannan Kusta!» Mutta Eero?

EERO. Teen saman vilpittömän tunnustuksen, saman vilpit-tömän tunnustuksen.

JUHANI. Hyvä, hyvin hyvä! Hahaa! — Ja Timokin, Timokin!

TIMO. Tyttö on minulle vahvasti rakas, sen tunnustan. Tosin pieksi hän minua kerran aika lailla, huutoi minua tiitistä silloin oikein vahvasti ja muistanpa sen löylytyksen; no noh!

JUHANI. Vaiti, vaiti! sillä nyt on kysymys tokko häntä ra-kastat.

TIMO. Jaa-a, jaa-a, sen teen, ja vahvasti, jos nimittäin hän rakastaa minua takaisin.

JUHANI. Niin, niin! Astut siis tielleni myös?

TIMO. En suinkaan, en suinkaan, ellet todenteolla voi mieltäs hillitä, mieltäs ja kieltäs. Kuitenkin pidän tuosta luntusta pal-jon ja tahdon myös parastani koettaa saada häntä vaimokseni.

JUHANI. Hyvä, hyvä! Mutta mitä sanoo Lauri?

LAURI. Mitä on minun tytön kanssa tekemistä?

JUHANI. Kenen puolta pidät?

LAURI. En takerru asiaan, en tuolta enkä täältä.

JUHANI. Tuleepa tästä kuitenkin soppa.

LAURI. Siihen en pistä lusikkaani minä.

JUHANI. Kaikki siis, paitsi Lauri. Pojat, pojat, Jukolan veljes-kunta ja sukuni suuri! Nyt isketään, ja maa ja taivas täräjä! Nyt, kultaiset veljet, veitsi, kirves tai halko, ja yksi kaikkia vastaan ja kaikki yhtä vastaan kuin seitsemän sonnia! Olkoon

menneeksi! Halko on aseeni; tuohon visapäiseen tartun minä, ja syyttäköön hän itseänsä, jonka pääkuori saa siitä päreen. — Ottakaa halkonne, pojat, ja astukaa esiin, jos on teissä miehen vastusta.

EERO. Tässä seison aseissa, vaikka vähän matalampi muita.

JUHANI. Sinä, kavun napu! Mutta kas kun huomaan taas tuon pilkallisen, tuon salaisen, tuon förpiiskatun irvistyksen naamasasi, ja näkyypä kuin tekisit vaan leikkiä koko asiasta. Mutta kyllä sinun opetan.

EERO. Mitä huolit siitä, kun vaan halkoni tekee totta?

JUHANI. Kyllä sinun opetan kohta. Ottakaa halkonne, ottakaa halkonne, pojat!

TIMO. Tässä olen minä ja minun halkoni, jos niin tarvitaan. Minä en tahdokkaan vihaa ja riitaa, mutta jos niin tarvitaan.

JUHANI. Halkos', Tuomas!

TUOMAS. Mene hiiteen halkoinesi, pöllö!

JUHANI. Istu ja pala!

SIMEONI. Hirveä, pakanallinen ja turkkilainen on tämä meteli; mutta leikistä luovun minä ja heitän naima-asiani Herran huomaan.

LAURI. Pois luovun minä.

JUHANI. Sentähden siirtykää te sivulle, siirtykää sivulle ja-loista pois! — Käy halkoos, Aapo, ja kajahdelkoot Jukolan seinät pääkallojen haljetessa. Tulta ja sarvipäitä!

AAPO. Kurja on ihmis-lapsi. Kauhistunpa, Juhani, katsellesani muotoasi nyt, nähdessäni, kuinka silmäs pyörähtelee ja tukkas seisoo pystyssä kuin takkuheinä.

JUHANI. Anna seista, anna seista; se on juuri se tavallinen ja oikea jussin-tukka.

EERO. Mielinpä sitä pölyyttää hieman.

JUHANI. Sinä peukalo! Parasta, ettäs pysyt koreasti nurkassa. Pois! minun tulee sinua armo.

EERO. Vie ajoissa nurkkaan tuo hirveä leukas. Sitähän minun tulee armo; sillä se jo tutisee ja tärisee kuin kerjäläinen.

JUHANI. Katsos, kuinka tämä halko tutisee, katsos.

AAPO. Juhani!

EERO. Lyö! Luulenpa, että sataa täältä takaisin ja ehkä sataa oikein rakeita suuria kuin halkoja. Lyö tänne!

JUHANI. Kyllä.

AAPO. Et lyö, Juhani!

JUHANI. Mene tunkiolle sinä, tai ota halkos ja puolusta itseäs, pehmitänpä muutoin pääsi. Ota halkos!

AAPO. Missä on järkes?

JUHANI. Tässä visapäisessä halossa; katsos, nytpä se hiiskuu sanasen.

AAPO. Varro, veli, varro, kunnes minäkin tempaisen kouraani aseeni. — Kas niin; tässä nyt seison makkarahalko kädessä. Mutta ensin pari sanaa, sinä Jukolan kristillinen veliparvi, ja sitten tapelkaamme kuin hullut sudet. — Huomatkaat: mies vihan vimmassa on verta-janoova peto, vaan ei ihminen; hän on umpisokea näkemään, mikä on oikeus ja kohtuus; ja kaikkein vähimmin voi hän vihansa vallassa suorittaa rakkauden asioita. Mutta jos nyt kuitenkin koettaisimme järjen kannalta katsella tätä seikkaa, joka saattoi veljet halkosilleen, niin luulen, että laita on näin. Tyttö ei taida meitä kaikkia rakastaa, yhtä ainoata vaan, jos hän kehenkään meistä suostuu, jonka seurassa käsi kädessä hän mielisi vaeltaa yli elon ohdakkeisen mäen. Näenpä siis parhaaksi, että käymme kaikki miehissä ja yht'aikaa hänen luoksensa ilmoittamaan vakaasti asiamme, kysyen hartaalla mielellä ja kielellä, taitaisko hän kellenkään meistä sydämmensä lahjoittaa. Jos nyt tyttö on myöntävä, niin se meistä, jolle lankesi toivottu arpa, kiittäköön onnensa päivää, mutta toiset tyytykööt napisematta kohtaloonsa. Hän, joka jäi osattomaksi, nielköön kiusansa, toivoen, että hänkin vielä kohtaa määrätyn siippansa täällä. Jos teemme niin, niin

teemme kuin miehet ja oikeat veljet. Ja silloinpa isämme ja äitimme kirkastetut haamut astuvat ulos taivaan hehkuvasta portista ja, seisten reunalla kiiltävän pilven, katselevat alas päällemme, huutain meille korkealla äänellä: »Kas niin, Juhani, kas niin, Tuomas ja Aapo, kas niin, Simeoni, Timo ja Lauri, juuri niin, minun pikku-Eeroni! Olettepa poikia, joihin mielistymme!»

JUHANI. Mies, haasteletpa, saakeli vie, kuin taivaan enkeli, eikä paljon puutu, ettet saata minua itkemään.

SIMEONI. Me kiitämme sinua, Aapo.

JUHANI. Kiitoksia vaan. Tuonne paiskaan halkoni.

TIMO. Sinne minäkin. Ja tämä riita loppui niin kuin jo alusta tahdoinkin.

SIMEONI. Aapo pitää peilin edessämme, ja siitä häntä kiitäkäämme.

EERO. Häntä kiitäkäämme, veisatkaamme oikein »Simeonin kiitosvirsi».

SIMEONI. Pilkkaa, pilkkaa ja virnistystä taas!

TIMO. Ole tekemättä pilkkaa, Eero, Jumalan sanasta, Simeonin kiitosvirrestä.

AAPO. Ah, niin nuori ja niin paatunut!

SIMEONI. Niin nuori ja niin paatunut! Eero, Eero! Niin, nyt en sano muuta, vaan huokaan sinun tähtes.

JUHANI. Ennustanpa, Eero, meidän kerran tai kaksi täytyvämmä antaa sinulle oikein isän kädestä. Sillä äiti kasvatti sinua liian hemeästi.

SIMEONI. Meidän tulee häntä kurittaa, niin kauan kuin sydämensä vielä on nuoruuden norja ja taipuvainen; mutta tehkäämme se rakkaalla kädellä eikä vihan kiukussa. Vihan kuritus ajaa perkeleitä sisään, vaan ei ulos.

EERO. Kas tuossa, ja oikein rakkaasta kädestä.

SIMEONI. No tuota jumalatonta, kun nyt löi minua!

EERO. Ja vasten kuonoa. Vähemmästäkin on sappi haljennut.

JUHANI. Tuleppas tänne, poikaseni. Timo, anna tuo keppi tuolta nurkasta.

SIMEONI. Kas niin, Juhani, pidä häntä koreasti polvillasi, minä lasken housunsa alas.

EERO. Älkää helvetissä!

JUHANI. Turhaan pyristät, knääkkä.

SIMEONI. Äläppäs häntä hellitä.

JUHANI. Kas tuota kiiskiä. Mutta ethän pääse, et.

EERO. Lyökääs, te sen vietyvät, niin tulen pistän nurkan alle. Teenpä totisesti tulta ja savua, tulta ja savua teen!

JUHANI. Sitä sappea! Vai pistät tulen nurkan alle? Ah sitä sappea!

SIMEONI. Herra varjele sitä sappea!

JUHANI. Keppi tänne, Timo!

TIMO. Enhän sitä löydä.

JUHANI. Sinä sokko, etkö näe sitä nurkassa tuolla?

TIMO. Ja tämäkö? koivuinen?

JUHANI. Sama juuri; saatappas se tänne.

SIMEONI. Lyö, mutta järkevästi eikä vallan voimia mukaan.

JUHANI. Kyllä minä tiedän.

LAURI. Ei yhtään iskua, sanon minä!

TUOMAS. Antakaa pojan olla!

JUHANI. Hän tarvitsee vähän saporollensa.

LAURI. Et nyt koske häneen sormellaskaan.

TUOMAS. Laske poika irti! Paikalla!

TIMO. Saakoon hän anteeksi, se Eero-poika, tämän kerran kumminkin vielä.

SIMEONI. Anteeksi, anteeksi, kunnes ohdake ja rikkaruoho voittaa nisun.

LAURI. Älä koske häneen.

AAPO. Antakaamme hänelle anteeksi; ja niin koetamme koota tulisia hiiliä hänen päänsä päälle.

JUHANI. Mene nyt ja kiitä onneas.

SIMEONI. Ja rukoile Jumalata lahjoittamaan sinulle uuden sydämmen, mielen ja kielen.

TIMO. Mutta minä menen ma'ata.

AAPO. Katselkaamme vielä yhtä pykälää.

TIMO. Ma'ata menen. Tule kanssani, Eero; mennään ma'ata ja unohdetaan tämä maailman viholaispesä, se kurja kekonen, joka sateessa höyryy ja ryöhää. Tule, Eero!

JUHANI. Mutta mikä on pykälä, jonka suoritusta tahdot?

AAPO. Jumala paratkoon! onhan laita, ettemme tunne A:takaan, aapisen ensimmäistä kirjainta, ja kuitenkin on sanantaito kristillisen kansalaisen välttämätön velvollisuus. Mutta siihen voidaan meitä pakoittaa lain mahdilla, kirkkolain mahdilla. Ja te tiedätte, mikä kruunun kone meitä vartoo ja meitä mieli temmaista hampaisinsa, ellemme itsiämme opeta kiltisti lukemaan. Jalkapuuhan meitä vartoo, veljet, musta jalkapuu, joka, ammoittaan jynkästi ympyriäisillä lävillänsä, maata röhöttää tuolla kirkon porstuassa kuin musta karju. Juuri tällä helvetin pihdillä on meitä rovastimme uhannut, ja saattaapa hän uhkauksensa toteen, ellei hän näe meiltä jokapäiväistä ahkeruutta ja harjoitusta, se on varma asia.

JUHANI. Mahdotonta oppia lukemaan.

AAPO. Ihmisten tekemänä on tämä konsti ollut ennenkin.

TUOMAS. Saispa siinä hikoilla mies.

JUHANI. Ja puhkailla. Minulla on niin kova pää!

AAPO. Mutta voimallinen tahto vie miehen läpi harmaan kiven. Käykäämme juoneen, tuottakaamme itsellemme aapiskirjat Hämeenlinnasta ja lähtekäämme lukkarille kouluun, niin kuin on rovastimme käsky. Se tehkäämme, ennen kuin viedään meitä kruunun vauhdilla.

JUHANI. Minä pelkään, että niin on tässä tehtävä, minä pelkään. Jumala armahtakoon meitä! Mutta olkoon jo huomiseksi tämä tuuma ja menkäämme levolle.